



ВЪПРОС № 15:
НЕДЕЙСТВИТЕЛНОСТ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ АКТОВЕ

LAWN 302 Административно право и административен процес



ПЛАН

- 1. Проблемът за недействителността и нормативната уредба.
- 2. Понятие за недействителност на административните актове.
- 3. Функции на недействителността на административните актове.
- 4. Отграничения на недействителността.
- 5. Видове недействителност на административните актове.
- 6. Критерии за разграничаване на нищожните от унищожаемите административни актове.



АДМИНИСТРАТИВНОПРАВНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Чл. 107 от Конституцията на Република България
- Чл. 97, ал. 1; чл. 146; чл. 173, ал. 4; чл. 177, ал. 2; чл. 195, ал. 2; чл. 204, ал. 3; чл. 225, ал. 1 от Административнопроцесуалния кодекс
- § 1, т. 3 от Допълнителната разпоредба на Административнопроцесуалния кодекс



Институтът на недействителността

- Той се проявява в задачата му да определи видове правни актове, издавани от администрацията, чиито пороци се включват в режима на недействителността.
- Институтът на недействителността определя рамките на редовното действие на административните актове.
- Институтът на недействителността показва патологията на издаването на административните актове, т. е. той сочи онези пороци, които правят акта нередовен, и създават условия за настъпването на нежелани правни и фактически последици.
- Институтът на недействителността определя по положителен начин кои пороци и дефекти на административния акт следва да не бъдат допускани или пък да бъдат отстранявани с оглед редовното действие на административния акт.



Термини за недействителни актове

- „незаконосъобразни” и „неправилни”
- „нецелесъобразен”
- „нищожен”
- „унищожаем”



Недействителност – понятие

- **Недействителност на административния акт** е засягането на административния акт от такъв недостатък, изразяващ се в съществено нарушаване на нормативно установените изисквания за законосъобразност, който порок се отразява върху валидността на акта.



Проявни форми на недействителност

- Недействителният административен акт съществува в правната действителност, той е издаден в изпълнение или на основата на административноправна норма.
- Административният акт не може поради съществуващи в него пороци да породи желаните и търсени с неговото издаване правни последици.
- Недействителният административен акт не отговаря на определени изисквания за неговата валидност, законосъобразност и редовност, които най-общо могат да се определят като недостатъци на акта, като негови пороци. Те могат да са различни, което се отразява и върху степента на порочност на акта.
- Недостатъците на административния акт, водещи до неговата недействителност, могат да бъдат отстранени по различни способы, с което да се създадат правните условия за пораждаването на търсеното и желаното правно действие на акта.
- Административният акт, който страда от недостатъци и поради това е недействителен, подлежи на отмяна по способите, предвидени в административноправните норми.



Отграничаване на недействителността от

- недействителността на другите правни актове и действия, включително на администрацията, които не са административни актове;
- техническите дефекти на административния акт, които не водят до неговата недействителност;
- незавършения административен акт, при който е налице незавършеност на волеизявлението на органа като съдържание на акта;
- процесуални дефекти в производството по влизане в сила на акта



Отграничаване на недействителността от техническите дефекти

Недействителността на административните актове различава от *техническите дефекти*:

- дефекти в съдържанието;
- дефекти на формата на акта.
- Такива могат да са:
 - липсата на печат върху акта;
 - липсата на точен адрес на правния субект, за който се отнася възложеното задължение;
 - констатираните грешки в пресмятането (грешки в изчисленията);
 - неотразяването или погрешното отразяване на датата и часа на съставяне на протокола или започването или приключването на изборния;
 - погрешното посочване на датата на издаване на акта.



Функции на недействителността

- Предупредителна.
- Защитна.
- Санкционираща.
- Превантивна.



Видове недействителност

- Нищожност.
- Унищожаемост.



Нищожни АА

Нищожни (пълна недействителност) са онези актове на административните органи, които поради основни, съществени недостатъци се разглеждат от правото като несъществуващи, които имат следните особености:

1. не пораждат, изменят или погасяват правни последици, тъй като са смятани за правно „нищо“;
2. не са правна основа за друг акт;
3. не могат да бъдат заздравени (санирани, поправени);
4. не подлежат на изпълнение;
5. няма нужда да се отменят, достатъчно е компетентният орган да обяви (констатира) нищожността



Унищожяеми АА

- *Унищожяеми* (непълна недействителност) са актовете на административните органи, при които макар и да е налице порок, той не съдържа такава значителна степен на недействителност, която да възпрепятства предизвикването на правни последици:
 - 1. пораждат предвидените правни последици;
 - 2. задължителни са за адресатите си и подлежат на изпълнение;
 - 3. могат да бъдат оттеглени от автора си;
 - 4. могат да се санират;
 - 5. при отмяната им породените правни последици се заличават с обратна сила.



Неправилен (нецелесъобразен) акт

- **Нецелесъобразен** е административен акт, издаден при неправилно упражняване на оперативна самостоятелност (§ 1, т. 3 от Допълнителната разпоредба на АПК).



Общ критерий за разграничаване на нищожните от унищожаемите административни актове

- Критерий за качествено различната степен на порочност (дефектност) на едните и другите актове, която обуславя и различна по вид недействителност, е *степента или тежестта на допусната незаконосъобразност при издаването на акта.*
- Тогава, когато *липсва правообразуващ волеизявлението* *факт*, който е необходим, за да съществува самият юридическия акт, е налице порок „нищожност“.
- Тогава, когато *липсва условие, предпоставка за волеизявлението*, е налице порок „унищожаемост“.



Специални критерии за определяне на нищожните актове

а) Нищожност е налице при всички форми на некомпетентността – материална, териториална, по степен, повременна:

- Недовършеният административен акт, който не може да бъде довършен поради настъпването на обективни пречки за това, е нищожен.
- Нищожен акт е налице, ако **липсва орган**, който да може да издаде акта:
 - актовете, издадени от служители, които нямат нищо общо с учреждението, което издава такива актове, от колегиални органи, които са взели решение при липса на кворум;
 - актовете на лица, които се числят към персоналния състав на учреждението, но не притежават изобщо властнически правомощия (деловодители, куриери, портиери и др.).
- Нищожни ще бъдат и актовете, *издадени от служители*, които макар и да притежават определени властнически правомощия, *не разполагат с конкретна компетентност*.



Специални критерии за определяне на нищожните актове

а) Нищожност е налице при всички форми на некомпетентността – материална, териториална, по степен, повременна:

- Нищожен акт ще има също, когато *адресатът не съществува* или *вещта, до която се отнася, липсва*. Такъв е данъчнооблагателен акт, издаден на гражданин, който е починал; или нареждането да се събори постройка, която вече е разрушена.
- Нищожни ще са актовете, които нареждат *адресатът да извърши нещо невъзможно или противоестественно* – заповед до подчинен да вземе с автомобил разстояние от 500 км за 1 час или регистрацията на брак между две лица от еднакъв пол.
- Нищожен акт е административният акт, *основан на друг нищожен акт*.
- Нищожен е акт, който *предписва извършването на явно престъпление* поради материална незаконосъобразност.
- Нищожен е административен акт, който изцяло е лишен от законова основа – не е издаден въз основа на закон или подзаконов акт, а засяга правата на адресатите си.



Специални критерии за определяне на нищожните актове

б) Нищожен е административен акт, защото при неговото издаване не е била спазена предвидената от закона *съществена форма*:

- Изискването за форма не се изчерпва обаче с това да е спазена писмената форма по чл. 59 от АПК. За да е спазено изискването за форма като условие за валидност на акта, нужно е да е спазена *установената форма*.

- *Липсата на разпоредителна част и на подпис на издателя* на акта значи липса на акта.

- в) Нищожен е административен акт поради неспазване на административнопроизводствените правила при неговото издаване.

- Съществените нарушения на административнопроизводствените правила са основания за нищожност също само ако са толкова сериозни, че нарушението е довело до липса на волеизявление (например – поради липса на кворум)



Специални критерии за определяне на унищожаемите актове

- а) Поради неспазване на установената в закон форма
- Когато законът предоставя на административния орган право на действие при оперативна самостоятелност, *неизлагането на мотиви по въпроса*.
 - Неспазването на *отделни нейни реквизити* води до отменяемост на акта.
 - Липсата на мотиви.
- б) При съществено нарушаване на административнопроизводствените правила актът е унищожаем.
- в) Противоречие с материалния закон.
- г) Несъответствието с целта на закона.



ВЪПРОСИ

- Каква е нормативната уредба на недействителността в българското административно право?
- Какво съдържа понятието „недействителност“?
- Кои са функциите на недействителността?
- Кои са видовете недействителност?
- Кой е общият критерий за разграничаване на нищожните от унищожаемите критерии?
- Кои са специалните критерии за разграничаване на нищожните от унищожаемите критерии?